

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1235

מסכת נדרים פ"ט-נזיר ה' • כלים ה', א' - ה', ה'

בס"ד, כ"ט טבת תשפ"ג

השבוע בגליון

- ♦ אדם שנשבע לשקר שהוא פולני
- ♦ ישבע, ישקר, וישאל על שבועתו
- ♦ לבטל את הנדר אצל חכם שאסור לו ליהנות ממנו
- ♦ היהודי שבאמצע החודש הפר נדר של סוף החודש

- ♦ נטילת אתרוג התלוי בסוכה כדי לקיים מצות
- ♦ נטילת ארבעה מינים
- ♦ מדוע מקדשים את הלכנה במוצאי שבת?
- ♦ כתיבת ספר תורה בעצמו או על ידי סופר

- ♦ מסכת נזיר
- ♦ יש לקרוא בכל ספרי התורה שבבית הכנסת

דף צ/א ושרקיה טינא

אדם שנשבע לשקר שהוא פולני

היה זה בשלהי שנת תרצ"ד. ימים אחדים לפני ראש השנה ישב בביתו הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, בקלצק, בה כיהן כראש ישיבה וניסה לטכס עצה לסייע לבחור ישיבה. הלה חפץ ללמוד באחת הישיבות בפולין, אך מפני שלא היה יליד פולין לא הורשה להגר אליה מארץ מולדתו. לפיכך הבריח את הגבול עם דרכון מזויף בו נכתב כי הוא יליד ברנוביץ שבפולין. כאשר ביקש לצאת את גבולות פולין נתפס על ידי השלטונות אשר דרשו ממנו תעודת לידה... זו לא היתה ברשותו והשלטונות העמידו בפניו אפשרות אחרת: השבע שכל מה שתאמר הוא אמת ואז תצהיר כי אתה יליד פולין.

אם יעשה כן, הרי יעבור על שבועתו!

ישבע, ישקר, וישאל על שבועתו: הועלתה עצה כי הלה ישבע, אחר כך יעבור על שבועתו ויצהיר כי הוא אזרח פולין, ומיד אחר כך ילך לחכם וישאל על שבועתו ונמצא עוקרה מלמפרע. רבי אהרן שלל עצה זו תוך שהפך בדברים ונימק את הכרעתו (שו"ת משנת רבי אהרן סימן ל'), כדלהלן.

לבטל את הנדר אצל חכם שאסור לו ליהנות ממנו: הרמב"ם (הלכות נדרים פרק ז' הלכה ט') פוסק כי מי שאסר על עצמו ליהנות מבני עיר מסוימת אינו רשאי לבוא לפני אחד מחכמי העיר שיתיר לו את נדרו, מפני שעצם הזדקקותו לחכם מבני העיר היא עבירה על הנדר. לכאורה, מדוע אסור הדבר? הן בו ברגע שהוא מזדקק לחכם בכך שהחכם מתיר לו את הנדר, הרי הנדר מותר למפרע ונמצא שלא עבר על איסור? ברם, אין לנו אלא את מה שלפנינו באותה שעה, וכל עוד הנדר בתוקף אין הוא רשאי לעבור עליו, אף על פי שאחר כך יתברר שהנדר לא היה תקף. מעתה, על אחת כמה וכמה שאדם אינו רשאי להשבע לשקר מתוך כוונה להשאל בעתיד על השבועה ולבטלה.

הרמב"ם, אוסר, איפוא, לעבור על נדר אפילו אם העבירה על הנדר נעשית ברגע הפקעתו! שהרי אם לבסוף החכם לא יתיר את נדרו - לא נהנה הימנו, ואם יתיר לו את נדרו - יוברר כי לא היה אסור לו ליהנות הימנו. קל וחומר בן בנו של קל וחומר שלדעת הרמב"ם הנודר אינו רשאי לעבור על נדרו בהסתמך על כך **שעוד מעט יותר נדרו.**

אולם, שיטתו אינה מוסכמת ללא עוררין. בלימוד סוגייתנו מתברר כי הראשונים נחלקו בדבר. גמרתנו מספרת על אדם שחפץ להרבות בלימוד תורה וחשש שאם ינשא לפני שירבה בלימוד תורה, הנישואין יפריעוהו ללמוד ולפיכך נדר שיאסר בכל הנאות העולם אם ישא אשה לפני

בשורה לקוראי הגליון!
ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

כינור וקשת

הכינור היה כל עולמו, או כפי שאמרו אחרים: כל עולמו היה הכינור.

התמזל מזלו ואזניהם של בני העיר אליה נקלע היו מחודדות טובא, ולאחר שנות נדודים מצא מנוח לידיו ולמיתריו.

זכרון ילדותו הראשון כרוך בכינור, ומני אז היו כרוכים זה בזה. מלחמה שפרצה, רעב וצמא, הפרידוהו ממשפחתו, הנדידותו ממקום למקום, אך כינורו היה עמו בכל מקום. היכן לא היה עמו. בודד בלילה, בין מנוסה לבריחה, ביער חשוך, על אדמה צוננת, היה פורס את תרמילו, ובידיים רוטטות מלטף את מיתריו, בודק בחשש אם לא נפלה שיערה מרצועת שער הסוס המתוחה על הקשת ומתנתק מהכל. הוא והכינור.

מספרים כי פעם עלה בידו לרתק למקומו מרצח אכזר שנמלט באמצעות מנגינה קסומה, עד שהשלטונות הגיחו מאחור והניחו עליו את ידיהם. הוא מעולם לא אישר את המעשה, אך גם לא הכחיש.

כך או כך, יום בואו לעיר בה התגורר זה שנים אחדות, היה עבירו יום חג. בניה ניחנו בכשרון לנגינה ויותר מכך באהבתה. ימים ספורים השמיע נעימות כינור תחת הגשר הראשי, ולאחר מכן אספו מאן-דהוא אל ביתו ומשם ויאלץ קצרה היתה הדרך לתהילה.

לא היה אירוע בעיר שהכנר לא נטל בו חלק מרכזי. הוא גם היה איש יודע ספר, ואת ההפסקות שתכנן

זעילוי נשמת

הר"ר **אהרון מזוז** ז"ל

ב"ר יוסף וקמונה ז"ל

נלב"ע כ"ח בטבת

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידו הר"ר מאיר מזוז שיחי'

זעילוי נשמת

מרת **חנה פיגא גוטסגנדה** ע"ה

בת הר"ר בנימין דוד ז"ל

נלב"ע ג' בשבט תשנ"א

תנצב"ה

הונצחה ע"י נכדה ידידו

הר"ר שאול חסדיאל ומשפ' שיחיו - בני ברק

זעילוי נשמת

מרת **(נילי) נעכא שטרנטל** ע"ה

ב"ר מנחם הלוי ז"ל

נלב"ע ה' שבט תשע"ג

תנצב"ה

הונצחה ע"י ילדיה ומשפחתה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **עליזה ארונספלד** ע"ה ב"ר מרדכי ז"ל

נלב"ע ה' בשבט תשע"א **תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

"שילמוד כל התלמוד" (מאירי), אך הדבר לא עלה בידו. הגמרא מספרת כי רב אחא השיאו אשה ומיד "שרקיה טינא" - טחו בטיט - והביאו לפני רב חסדא שיתיר את נדרו, כי כל עוד לא התחתן - נדרו לא חל, ואין אפשרות להתיר נדר שעדיין לא חל.

מדוע רב אחא טחו בטיט? הראשונים נחלקו בפירוש הגמרא. הר"ן מפרש שטח את בגדיו כדי שיכירו בו שהוא זקוק להתיר את נדרו לאלתר, כדי לכבס את בגדיו ועליו ליהנות מן הבריות. ואילו הרא"ש והמאירי מפרשים כי רב אחא טח את גופו בטיט חלף בגדיו, כי אסור היה לו ללבשם מפאת הנדר עד אשר יותר נדרו, שהרי נדר שלא יהנה מכל הנאות העולם הזה!

הר"ן אשר לא פירש כך, סבר, איפוא, כי החתן רשאי היה ללבוש את בגדיו ולא חוייב להסירם, מפני שידע כי נדרו יופר עוד מעט קט למפרע. ואילו הרא"ש והמאירי סוברים כדעת הרמב"ם, כי כל עוד הנדר בתוקף, אין הנודר רשאי לנהוג בו היתר, אפילו יודע שהנדר יותר.

הדבר שנוי, איפוא, במחלוקת ראשונים, ולפיכך אין להתיר לעשות כן [עיי"ש שהוכיח מדברי הגר"א בביאורו לשולחן ערוך שהדבר שנוי במחלוקת ראשונים זו. אולם בבית מדרשו העירו כי הר"ן מפרש שאסור על עצמו הנאת הבריות, ולא הנאות העולם! מעתה אין כל הוכחה מפירושו של הר"ן, שהרי לשיטתו אין כל עילה לכך שיפשיט את בגדיו שכן לא נדר שלא יהנה מן העולם הזה. עיי"ש עוד מה שהוכיח מדברי הראב"ד שבאופן זה אין אפשרות להתיר כלל את שבועתו לאחר שעבר עליה].

דף צ/א אבל בשאלה דברי הכל אין חכם מתיר כלום אא"כ חל נדר היהודי שבאמצע החודש הפר נדר של סוף החודש

מעשה שהיה כך היה.

לפני למעלה ממאתים וחמישים שנים נהג יהודי אחד להתענות מידי ערב ראש חודש, ועקב כך היה הדבר עבורו לנדר, כתקנת חכמים שמנהג של מצווה שנהגו בו פעמים אחדות אין לסור ממנו בלא התרת נדרים. חודש אחד תקפתו מחלה והוא ידע כי בהגיע ערב ראש חודש לא יוכל להתענות ולפיכך בבוא אחד החכמים אל ביתו כדי לבקרו ביקש ממנו שיתיר לו את נדרו. החכם נענה לבקשתו - ותהום העיר.

אין להפר נדר לפני שיחול: מיד כשהתפרסם דבר המעשה, היו שטענו כי מעשהו של התלמיד חכם מפר הנדר סותר לאמור בסוגייתנו. שהנה, בגמרתנו מפורש שאין אפשרות להתיר נדר לפני שיחול! לפיכך אין אפשרות להתיר נדר זה אלא בערב ראש חודש - לאחר שכבר חל.

אין לפנינו מאות נדרים, אלא נדר אחד: ובכן, עוד בטרם נברר הלכה זו וגדריה, יש לדעת כי היא אינה נוגעת כלל ועיקר למקרה דנן ואין ממש בטענה זו. הגע עצמך, אם מתענה זה היה מבקש לבטל את נדרו מלכתחילה מפני שהוא מתחרט עליו, כלום היה עליו לערוך מאות התרות נדרים - כמניין ערבי ראשי החדשים שהוא אמור לחיות?... כלומר, נדרו להתענות בערבי ראשי חדשים הוא נדר אחד הכולל את כל ערבי ראשי החדשים שיהיו בימי חייו, ואין כאן נדר לכל ערב ראש חודש. מעתה, לו אמנם היה נודר את נדרו ומבקש להפירו עוד בטרם צם פעם אחת, היה מקום לטעון שאין להפר נדר לפני שחל, אך יהודי זה הרי כבר צם פעמים אחדות בערב ראש חודש, נדרו כבר חל, והוא רשאי להפירו בכל עת שיחפוץ, לאו דווקא בערב ראש חודש.

רבי יהודה עייאש, מגדולי רבני אלג'יר שבמרוקו, בימים ההם, אשר המקרה הופנה אליו (שו"ת בית יהודה חלק ב' סימן צ"א), טען כי גם לו היינו דנים כל ערב ראש חודש כנדר נפרד, עדיין לא היה צורך להמתין עד ערב ראש חודש כדי להתירו, כדלהלן.

על אודות ההלכה המבוארת בגמרתנו, והנדרשת מן הפסוק, כי אין להפר נדר שעוד לא הגיע הזמן לקיימו, נחלקו ראשונים. יש הסוברים כי דין זה תקף בכל נדר מכל סוג שהוא, ויש הסוברים כי רק נדר שחלותו מותנית בקיומו של **מאורע** מסויים אי אפשר להפר עד שיחול בפועל, אך אפשר להפר נדר התלוי בזמן, וכגון: הנודר "בית זה אסור עלי מראש חודש ניסן" אפשר להפר לו את הנדר עוד לפני ראש חודש ניסן, אך הנודר "בית זה אסור עלי אם יארע כך וכך", אי אפשר להפר את נדרו עד שיארע כך וכך (ראה ר"ן תחילת דף צ/ב, שו"ת הר"ן סימן נ"א; רמב"ם הלכות שבועות פרק ו' הלכה י"ד; ראב"ד שם; רשב"א - הובאו בשו"ת הרשב"ץ חלק א' סימן קנ"ה).

מהו טעמם של הראשונים המחלקים בין שני סוגי הנדרים? מדברי הנודע ביהודה (שו"ת, תניינא אה"ע"י סימן נ"ד) עולה כי כה טעמם: ברור לכל כי כבר **היום** אסור לנודר לאכול מחר את המאכל שאותו אסר על עצמו, וכבר היום אסור לו להכנס מחר לבית שממנו הדייר עצמו, אף על פי כן קבעה התורה שאין להפר נדר זה אם הוא מותנה בקיומו של אירוע מסויים, מפני שיתכן שהאיסור לא ימומש לעולם, אם המאורע לא יתקיים. שונה הוא נדר התלוי בזמן בלבד, אפשר להתייחס אליו כמי שחל כבר עכשיו ליום פלוני, שהרי זמן זה בא יבוא בלא כל ספק.

להלכה פוסק השולחן ערוך (יו"ד סימן רכ"ח סעיף י"ז): "אין מתירין הנדר עד שיחול. הא כיצד? הרי שנשבע שלא יאכל בשר שלוש ימים מראש חודש אייר, וניחם, אינו נשאל עד שיכנס ראש חודש אייר". השולחן ערוך פוסק, איפוא, כדעות המחמירות, שכל נדר עתידי אינו בר-הפרה עד שיחול.

בטוב טעם היה מתבל במעשיות שאיש לא ידע אם היו אם לאו, אך בשעה שהוא סיפרן זה לא היה משנה להם כלל. קולו הכסוף הובילם לעולם שכולו טוב, הרחק משאון היום יום, והם הלכו אחריו בעיניים עצומות. ללילה אביבי קסום, תחת כיפת כוכבים נוצצים, התאספו סביבו מאות מבני העיר לרגל חנוכת מבנה כלשהו, והוא החליט לחלוק עמם את חוויותיו מימי בראשית. כשכינירו בידו חזר לשנות ילדותו ובעיניים עצומות תיאר את הקשת שגילף אביו מעץ שחרת ביער, את שרף העצים שאגר כדי למרוח על שער הסוס, ואת תהליך בניית גוף הכינור. אור לבן בהק על הכינור והבליט שרשיות ופגמים שנוצרו בו במהלך השנים. זה מהיער הוא, הפטיר בחיוך, והסדק הזה הוא מן הבריחה ההיא, וכך היה הולך ומונה את מאורעות חייו שנחרטו בכינורו והיו חלק ממנו.

הכוונר אור, הם התפרו איש איש לביתו, ובלב אחדים מהם התגבשה החלטה, כי עליהם לאסוף מומן מכל הנהנים מנגינתו המופלאה, כדי לרכוש עבורו כינור חדש חלף כינורו החבט. היה זה הסוד השמור ביותר. אנשים חלפו לידו מחוייכים ושפתותיהם מהודקות, אוצרים בקרבם את ההפתעה המשמחת. בבקתה בקצה העיר עמל אומן איטלקי לייצר כינור יחיד במינו.

הכינור הושלם, והדריכות גברה. אחד ממכרוי בא לבשרו כי כל בני העיר ממתניים לו בככר העיר. בעודו מתקבל בתרועות גיל קיבלו את פניו נכבדי העיר עם הכינור החדש, הנוצץ, חף משרשיות ובוהק כמראה. נשמטו נעתקה. הוא לא הרשה לעצמו לחמוד כינור שכזה ועתה הרי הוא שלו. הוא ביקש את מן ההמון כי יניחו לו שעה קלה להתבודד עם עצמו. הוא פסע בניחותא מאחורי בניין מט ליפול והקהל המתין בסבלנות. לפתע נשמעה נעימת כינור בודדת, קסומה ומנחמת. דומה היה כי מאן זהו פרט על כוכב. אליה הצטרפו קולות נוספים ויחד נדמה היה כי הירח פורט על כל הכוכבים ורוח של ברכה הביאה אליהם נעימות מעולם הנגינה. עיני הכל היו מצומצמות, לא לאבד אפילו שברו של צליל. הכנר יצא ממקום מסתורו, והצלילים התגברו והתחזקו, התקרבו והלכו, התעצמו ורבו, עד שהוא עמד מולם, גם עיניו עצומות, מצחו זוהר ממאמץ, ורידיו עמלו באון להזרים דם לגופו המתאמץ, תלמי הקמטים במצחו איימו להעמיק חרוש עד ערפו, וידיו יתיזו בחן ובכישורן, הפיקו את הטוב שבנעימות ששמעו מימיהם.

הוא סיים.
הם פקחו את עיניהם, ובטרם היה סיפק בידם למחוא כפיהם, הביטו בתמהון בכינור השרוט והחבט, שאחז בידיו.
הוא אמר להם אז רק זאת: תודה על הכינור החדש, ודאי איטיב לנגן עליו. רק רציתי שתדעו, שהלב הוא המנגן. הכלי הוא רק אמצעי הביטוי. תודה לכם.

★ ★ ★

שני אנשים יכולים להשתכר מאותו יין, אך התוצאות תהינה שונות לחלוטין. כי לא החומר המשכר קובע את הנהגת השיכור, אלא השיכור הוא שקובע כיצד ישפיע עליו החומר המשכר. ראו-נא 'איון' משתכר כיצד הוא נוהג, ולעומתו לומד תורה שהשתכר כיצד הוא נוהג. כלי-נגן מרקידים כאן ומרקידים שם, אך ראו נא שמחה של לומדי דף יומי לעומת...

גם בעת צרה ויגון לבו של היהודי שמח ורוגן בשמחת התורה. זו שמחה שאינה תלויה בדבר. איננו כאומות העולם ששמחתם אינה יכולה להתקיים כי אם באבדן-חושים או בהעדר כל צרה. שמחה פנימית היא לנו, יש לה מקום בלב כל יהודי, לבעירה משלה, בכל עת ובכל מצב. השבוע נסיים את מסכת נדרים, ונתחיל בעז"ה בלימוד מסכת נזיר, ושמחת התורה של לומדי הדף היומי תבוא לפני ריבון העולמים ותלמד זכות על עמנו.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. ספק: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

פנינים

דף פט/א ונדר אלמנה וגרושה

עליה - ניתן להתרה

פשט מעניין בפסוקי התורה מופיע בספר משך חכמה.

נדר אלמנה וגרושה נאמר שכל שאסרה על נפשה "יקום עליה". הביטוי עליה מופיע רק כאן ולא בשאר הנדרים המוזכרים כאן. מדוע? 'טומאתו עליו' אומרת הגמרא בזבחים (מ"ג) בא לומר שיש לו טומאה היכולה לחלוף (בטבילה במקוה); **עליו** ולא **בו** ממש. **אף** נדר אלמנה וגרושה הוא 'עליה' בלבד, שניתן להתירו בהפרת חכם. לא כן נדרי בת ואשה שלדעות שונות רק הבעל מיפר, ואין להם התרת חכם. נדריהן אינם 'עליהן' כנדר אלמנה וגרושה שנדרה 'עליה' בלבד והוא חולף ועובר בהתרת חכם...

דף פט/ב אתא רב אחא בר רב הונא ושבשיה

נדרו של דוד והתרתו

בגמרא מסופר על אדם שנדר כי אם ישא אשה לפני שירבה בלימוד תורה - יאסר בכל הנאות העולם. אי אפשר היה להתיר את נדרו, כיוון שאפשר להתיר נדר רק לאחר שהוא חל, והרי נדרו שלא ליהנות מהנאות העולם הזה יחול רק לאחר שיתחתן... בא רב אחא והטעהו לאמר כי הוא רשאי להתחתן ומיד אחר כך נטלו להתרת נדרים.

החתם סופר (כאן) מבאר בכך את שאירע עם דוד המלך ע"ה.

נתן הנביא בא לדוד ואמר לו כי הוא יכול לבנות את בית המקדש, אך כפי שמסופר בנביא (שמואל ב/ז): "ויהי בלילה ההוא ויהי דבר ה' אל נתן לאמר. לך ואמרת אל עבדי דוד, כה אמר ה', האתה תבנה לי בית לשבתתי?". מדוע הקב"ה הניח לנתן לומר לדוד שהוא יבנה את בית המקדש ורק אחר כך הורה לומר לדוד שהוא לא יבנהו?

לפי שדוד המלך נשבע שלא יבוא בביתו ולא יעלה על יצועו עד אשר ימצא מקום לה' משכנות לאביר יעקב. כוונת נדרו היתה שאם יתן שינה לעיניו על יצועו לפני שיבנה בית המקדש - הוא אוסר את ביתו עליו שלא יבוא לביתו. את נדרו זה אי אפשר היה להתיר עד שיחול - עד שישן בביתו... לפיכך תחילה הניח הקב"ה לנתן להטעות את דוד כי הוא יבנה את בית המקדש. דוד הלך, איפוא, וישן על יצועו. הנדר חל ואז אפשר היה לבטלו...

דף צ/א לא יחל דבור

שכר הנזהר בדיבורו

אמר בעל עבודת ישראל:

מי שנזהר בדיבורו ואינו מחללו - מתקיים בו המשך הפסוק "ככל היוצא מפיו יעשה"; צדיק גוזר והקב"ה מקיים... (מעיינה של תורה, מטות).

דף צא/ב מים גנובים ימתקו

לימוד גנוב

בבוא הגרש"ז מלאדי זצ"ל, בעל התניא, למזריטש, מינהו המגיד ללמוד חברותא עם בנו רבי אברהם המלאך. הזמן נקבע לשלוש שעות, ובעל התניא מחשקו בלימוד זה היה מסובב את השעון לאחר, למען ימשך עוד ועוד.

לימים אמר: לימוד זה ערב לי מאד, כי "מים גנובים ימתקו" (בית רבי).

דף צא/ב מים גנובים ימתקו

פרי גנוב

כבר מראשית הבריאה היה כן. וכי מה היה חסר לחוה שהוצרכה לאכול מעץ הדעת דוקא? זו התשובה: פרי גנוב היה ומתק לחיכה... (זכר לחיים).

דף ב/א מאי טעמא תני נזיר

נזיר ואחר כך סוטה

בתורה קודמת סוטה לנזיר ואילו במשניות - להיפך, נזיר קודם לסוטה.

טעם הדבר שמלכתחילה הדרך היא סור מרע, ואחר כך עשה טוב. סוטה היא הפרשה מהרע והנזירות היא דרגות בקדושה. אולם במהלך הדורות ראו

אף על פי כן, כותב רבי יהודה עייאש, עלינו להבדיל בין נדרים שתקפם מן התורה לבין נדרים שתקפם מדרבנן. ראשית, יתכן שלא נאמרה הלכה זו, שאין התרה עד שיחול הנדר, אלא בנדרים שתקפם מדאורייתא, אך לא כן בנדרים שתקפם מדרבנן. זאת, ועוד: גם אם נדרים מדרבנן אין אפשרות להפר בטרם חלו, אפשר להקל ולסמוך על הפוסקים החולקים וסוברים שגם נדרים מן התורה אפשר להתיר, אם אינם תלויים במאורע.

מעתה, הן נדרו של האדם שבו עסקנו, אינו נדר מן התורה שהרי הוא מעולם לא נדר להתענות בערב ראש חודש אלא כך נהג, וחז"ל הם שקבעו שמנהג קבוע זקוק להתרת נדרים. לפיכך נדר מסוג זה אפשר להקל ולהתירו גם אם הוא עתידי כי אינו תלוי במאורע אלא בזמן בלבד.

מסכת נזיר

השבוע לומדי הדף היומי מתחילים בלימוד מסכת נזיר, שדיניה מפורטים בפרשת נשא שבחומש במדבר. הנזירות היא קבלה בתוקף של נדר שבאמצעותה הנזיר מקבל על עצמו להיות קדוש ופרוש והוא אסור בשלשה דברים: גילוח שער ראשו; הטמאות למתים; שתיית יין וכל היוצא מן הגפן. בתום ימי הנזירות עליו לגלח את שער ראשו ולהביא שלשה קרבנות. נזיר שנטמא ממת צריך להביא קרבנות אחרים ולהתחיל למנות מחדש את ימי נזירותו.

מעצם אופיה מסכת נזיר שייכת לסדר קדשים, והגמרא אף תמהה בראש המסכת מדוע מסכת נזיר מוקמה בסדר נשים. הגמרא מבהירה כי היא מוקמה בסדר נשים אגב מסכת סוטה, כי "כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין". בתחילת מסכת סוטה נאמרו דברים אחרים, שמסכת נזיר מוקמה בסדר נשים אגב מסכת נדרים, כי הנזירות היא כקבלת נדר ושבועה, ובעלי התוספות במסכתנו (ד"ה מאי) כבר עומדים על סתירת הדברים ומיישבים אותם.

***

שני הפרקים הראשונים של מסכתנו עוסקים בעיקר בדיני קבלת נזירות. הפרק הראשון פותח בניסוחים שונים, הזכורים לנו מפתחת מסכת נדרים, שבאמצעותם אפשר לקבל נזירות. בפרק זה גם יתבאר דינו של "נזיר עולם" - נזיר לכל ימי חייו - ו"נזיר שמשון" - נזיר הרשאי להטמא למת. גם הפרק השני עוסק בלשונות קבלת נזירות ובקבלת נזירות חלקית, וכן בדינו של אדם שקיבל על עצמו שתי תקופות נזירות הגולשות זו לתוך זו.

הפרק השלישי מתמקד בזמנה של תגלחת הנזיר בתום הנזירות ובדינים נוספים.

הפרק הרביעי דן, בין היתר, באשה החפצה לקבל על עצמה נזירות ובעלה מבקש להפר את נדרה. בפרק החמישי ישנה התייחסות נרחבת לקבלת נזירות ולהשאלות אצל חכם על קבלת הנזירות.

בפרק השישי נלמד על דיני הנזיר, אופני זהירותו מן הטומאה, מגילוח שער ומשתיית יין; דיני תגלחתו וקרבנותיו. בפרק זה קיימת סוגייה נרחבת על "טעם כעיקר" וכן על דיני הקפת הראש.

הפרק השביעי עוסק בדיני טומאה וטהרה של נזיר, כהן, וכהן גדול. בפרק זה ישנן סוגיות יסודיות בדיני טומאת מת ובפרט בדיני אהל המת. הלכות טומאת המת חמורות הן, וכידוע הן נוהגות גם בזמן הזה, כי אף על פי שכולנו טמאי-מת, בהעדר אפשרות להטהר מן הטומאה, לכהנים אסור להטמא שוב. הפרקים השמיני והתשיעי מתמקדים בנזירות שחלה מספק; בנזירותם של גוי ושל עבד; בנזיר שקיים ספק אם נטמא. מסכתנו נחתמת בנידון האם שמואל הנביא היה נזיר.

דף ב/ב ודלמא אנאה לפניו

יש לקרוא בכל ספרי התורה שבבית הכנסת

מדברי סוגייתנו אנו עומדים על החשיבות הרבה שייחסו חז"ל לקיום המצוות בהידור ובחפצי מצווה נאים ויפים. בגמרא מבואר שניתן לפרש בשני אופנים את דבריו של האומר: "אהא נאה", כלומר: "הריני מקבל על עצמי להיות נאה": **א.** שהתכוון לנאות את עצמו בשיער מגודל על ידי שיהיה נזיר ויחולו עליו דיני נזיר. **ב.** שקיבל על עצמו להשתדל לקיים את המצוות בחפצים נאים, ולקיים בכך את הדרשה: "זה אלי ואנוהו" (שמות טו/ב) - **התנאה** לפניו במצוות.

מצווה נאה, מדאורייתא או מדרבנן: נחלקו הראשונים אם המצווה והחיוב לנאות את המצוות הוא מדאורייתא או מדרבנן. דעת רש"י (עין כפות תמרים סוכה לא/ב וחידושי חתם סופר שם, וש"ת שואל ומשיב מהדורה ג' חלק ג' סימן ל"ג) והראב"ד (בהשגות על בעל המאור סוכה ז/א מדפי רי"ף), שדין זה נלמד מן התורה כפי שמשמע מדברי גמרתנו הלומדת מצווה זו מן הפסוק "זה אלי ואנוהו". אולם, לדעת הריטב"א (סוכה יא/ב ד"ה ואי), ההידור הוא מדרבנן, והדרשה מן הפסוק הינה אסמכתא בעלמא.

נטילת אתרוג התלוי בסוכה כדי לקיים מצות נטילת ארבעה מינים: החתם סופר (ש"ת או"ח סימן קפ"ד הובא בביאור הלכה סימן תרל"ח סעיף ב' ד"ה כל שמונה) דן בשאלה הידועה, האם מותר להוריד אתרוג התלוי בסוכה בימי חול המועד ולהשתמש בו למצוות ארבעת המינים. לדבריו, שאלה זו תלויה במחלוקת הראשונים הנזכרת. שכן, אם חיוב ההידור במצוות הוא מן התורה, אסור להוריד את האתרוג מן הסוכה, שהרי מצוות נטילת ארבעת המינים בחול המועד היא מדרבנן בלבד, ונמצא שהוריד את האתרוג מדרגתו הגבוהה, בה שימש למצווה דאורייתא של נוי סוכה.

הדף היומי

נדרים פ"ט-נזיר ה'

כ"ט טבת-ו' שבט

אולם, אם חיוב ההידור במצוות הוא מדרבנן, מותר להוריד את האתרוג מן הסוכה, ואדרבה, בכך מעלהו דרגה, שכן קודם לכן שימש האתרוג כנוי למצווה [מדרבנן] וכעת משמש הוא למצווה עצמה [מדרבנן]. החתם סופר מסיק כי מותר להשתמש באתרוג זה למצוות ארבעת המינים, זאת, על פי דברי הים של שלמה (ביצה פרק ד') המכריע כדעות הסוברות שהידור מצווה מדרבנן.

איחור קיום המצווה כדי לעשותה בהידור: בספר שבות יעקב (ש"ת חלק א' סימן ל"ד) דן בשאלה מעניינת הקשורה להידור בעשיית המצוות: יהודי שבידיו היו ארבעה מינים כשרים, ביקש לדחות את קיום המצווה בשעות אחדות עד שיגיעו לידי ארבעה מינים מהודרים. שאלתו היתה, האם רשאי הוא לעשות כן, או שמא עליו לקיימה עם בוקר, שהרי "זריזין מקדימין למצוות". השבות יעקב דן בארוכה בשאלתו והכריע, כי קיום המצווה בהידור עדיף על פני הכלל של "זריזין מקדימין למצוות", ומשום כך עליו להתמין עד להגעת ארבעת המינים המהודרים, ובתנאי שללא כל ספק הם אמנם יגיעו לידי.

מדוע מקדשים את הלכנה במוצאי שבת? גם מדברי השולחן ערוך (או"ח סימן תכ"ו) נמצאנו למדים שיש לקיים מצווה בהידור ולשם כך אף ממתנינים ומאחרים את קיומה ומעדיפים "הידור מצווה" על קיום "זריזין מקדימין", וכפי שמדייק החיי אדם (הלכות זהירות במצוות כלל ס"ח סימן א') מדבריו (שם) לגבי מצוות קידוש לבנה: "אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם ובגדי נאים". אולם, המשנה ברורה (שם ס"ק כ') כתב כי "כמה אחרונים והגר"א... וסברי דאין כדאי להשהות המצווה בכל גווני ועל כן הנוהג כן בודאי יש לו על מי לסמוך, ובפרט בימי החורף וגשם בודאי הזריז לקדש הרי זה משובח" (וע"ש שער הציון ס"ק כ"א).

כתיבת ספר תורה בעצמו או על ידי סופר: החיי אדם (שם סימן ז') דן בשאלה מעניינת: אדם החפץ בספר תורה משל עצמו הסתפק אם יקיים במו ידיו את מצוות כתיבת ספר תורה, מאחר ש"מצווה בו יותר מבשלוחו", או שמא ישכור לשם כך את חבירו המוציא מתחת ידו כתב נאה ומהודר יותר ותתקיים המצווה בהידור. לשאלה זו מתייחס הגאון מטשעבין זצ"ל (ש"ת דובב מישרים חלק א' סימן מ"ז אות ב'), ודעתו נוטה שהידור מצווה עדיף, ולכן יבקש מהסופר שיכתוב עבורו. אולם, הוסיף וכתב, כי את האות האחרונה בספר התורה יכתוב בעצמו, ובכך יחשב כמי שכתב את כל ספר התורה, שהרי השלמת הכתיבה היא הגורם להחלת קדושת ספר התורה.

שאלה מעניינת הופנתה אל הגאון רבי יצחק שבדרון זצ"ל [בנו של המהרש"ם] מאת המשגיח של ישיבת "מאה שערים". בשאלתו דן המשגיח לגבי בית כנסת שמצויים בו כמה ספרי תורה, חלקם מהודרים וחלקם כשרים, שיש לדון אם רשאים מתפללי בית הכנסת לקרוא בספרי התורה המהודרים בלבד ולקיים בכך קריאה בהידור, למרות שעל ידי כך שאר ספרי התורה שאינם מהודרים יהיו מונחים ללא שימוש. הגר"י שבדרון זצ"ל הכריע (ש"ת מהרש"ם חלק ו' סימן ג'), כי על מתפללי בית הכנסת לקרוא חליפות בכל ספרי התורה, שהרי אם יקראו בספרי התורה המהודרים בלבד, נמצא שיבואו לביזוי יתר ספרי התורה.

חכמים שעשו אדם לעסוק כל ימיו בסור מרע ולא יגיע אל הטוב, ולפיכך הקדימו נזיר לטוטה... (רבי אברהם מרדכי מגור).

דף ד/ב נזיר שמשון מותר להטמא למתים

רמז בכתוב

בעל משך חכמה מוצא לכך רמז בכתוב (במדבר ו' 1/1): "כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבוא". לפני כן, לגבי איסור שתיית יין, ולגבי איסור תגלחת, נאמר "כל ימי נזרו" (שם/ב) או "כל ימי נדר נזרו" (שם/ה). נזרו הכוונה לכל נזירות שהיא שחלה עליו. הזירו הכוונה לכך שפעל על עצמו נזירות, ולהוציא נזירות שמשון שאינה נחשבת נזירות שהחיל על עצמו אלא נזירות שבאה על ידי מלאך שהסכים לקבלה על עצמו. מכיון שכך היא אינה בכלל "על נפש מת לא יבוא", והוא מותר להטמא למתים.

דף ה/א סתם נזירות שלושים יום, מנהגי הני מילי

אין קצבה

אמר רבי מאיר שמחה מדווינסק: בתורה לא נקבע זמן הנזירות, לפי שהיא באה לגזור עצמו מן החטא וכיצד ניתן לקבוע זמן כמה ימים הוא נזקק לגמילה זו?...

לעילוי נשמת
 מרת **יוכבד ציפה שכטר** ע"ה
 בת ר' חיים אלעזר כהן ז"ל נלב"ע ה' בשבט תשנ"ד
תנצב"ה
 הונצחה ע"י ידידנו
 הר"ר **אריה ישראל שכטר** שיחי'

לעילוי נשמת
 הר"ר **אברהם וסרצוג** ז"ל
 ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע ה' בשבט תש"ב
תנצב"ה
 הונצחה ע"י חתנו
 הר"ר **יהודה וידבסקי** ומשפ' שיחיו - ת"א

חודש ראשון התנסות חינם
 קבע עיתים ללימוד < עכשיו > 3029 *

מצטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה
 מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע
 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחוזים בסיפוק רוחני עצום!

